

Magyarkanizsa elragadó város a megőrzött építészeti emlékeivel, a gyöngéd, aranyzöld színű mezők ölelésében, amelyek a horizonton beleolvadnak a végtelenségbe. Egy város, amely féltékenyen őrzi titkát, amelynek titokzatos látogatói éppen akkor érkeznek, amikor mindenki azt hiszi, hogy már csak izzó, forró nyár fog rá várni. Éppen akkor, június közepén, a Tisza mélyéből feltörnek az apró szitakötőszerű lények, amelyeket az egész földkerekségen jószerével csak itt láthat az ember.

A víz felszínén, a világ kezdetét felidézve, a szerelem tüzétől hajtva rovarok milliói röpködnek. Magyarkanizsán, a Tiszavirág gyalogösvény mentén szemtanúja lehet bárki a természet elbűvölő, lenyűgöző, felejthetetlen előadásának, amely a Kezdet és Vég elnevezést is viselhetné (ez az ún. Tisza-virágzás).

Június közepén a lusta, lassú délután forró tikkadtsága egy újabb, túlhevült nyár közeledtét ígéri. Miközben elnyúlunk a Tiszán ringatózó csónak fenekén, a horizont lassan eltűnik előlünk, gondolataink messzire elkalandoznak, és amikor már úgy gondolnánk, hogy a lemenő nappal együtt mi is elalszunk, egyszer csak valahol legbelül nyugtalanság ébred bennünk. Valami közeleg. A sirályok narancssárga csőre mohó szilajsággal csap bele a Tisza nyugodt felszínébe, gyűrűző hullámokat vetve, mintegy üzenetként. Néhány ég felé tartó szárnycsapás után újra visszatérnek a csodálkozó Tisza felszínéhez. Mi pedig immár teljesen éberem, tétován feltápászkodva – a facsónakot meghintáztatva – igyekszünk kiegyenesedni. De már késő. Teljesen telerajzottak körülöttünk a levegőt. Már a napot sem látjuk tőlük. Százezernyi játékos megtáltosodott piciny paripa táncol a szemünk előtt.

A *Palingenia longicauda* (Ephemeroptera) nevű rovar lárváállapotban, kolóniákat alkotva három évet tölt a Tisza mélyén az agyagos, iszapos fenék alatt tíz milliméterrel kialakított vájatokban. Összehangoltan, nagy tömegben egyszerre törnek elő rejtekhelyükről, hogy a vízfelszín fölötti, hirtelen le-föl cikázásukkal varázslatos látványt keltsenek. Senki nem tudja pontosan, hogy mely napokon ébrednek majd a lárvák június közepén, és meddig tart majd a rajzásuk (ez függ a külső hőmérséklettől, a víz tisztaságától, a hold fázisaitól, a víz folyásának gyorsaságától, a vízállástól, a vízhőmérséklettől stb.), de azt mindenki tudja, hogy bizonyosan megtörténik. A lárvák Magyarkanizsánál és a Tisza bizonyos magyarországi szakaszán röppennek elő tömegesen az iszap alól.

A lárvák megjelenését a víz felszínén először a madarak veszik észre, s megannyi lárvát, amelynek sikerült elkerülnie, hogy a halak táplálékává váljon, életét az éhes madarak csőrében végzi, még mielőtt lárvabőrét levedlené, és megláthatná a napfényt. A mindig kék ég felé röpködnek (ha borús, szürke az égbolt, a tiszavirágok nem jönnek a felszínre), ám gyorsan a part felé veszik az irányt, ahol a fák levelein, a csónakokon, a stégeken, a földön vagy éppen a nézelődők ruháján újra vedlenek, és továbbrepülnek megkeresni a nőtény rovarokat. Amikor csapataik a levegőben felhővé sűrűsödnek, az emberi fület elvarázsolja a millió selymes szárny suhogása keltette szimfónia. Leírhatatlan! Sietségük jelzi, hogy itt valami különleges történik: mintha tudnák, hogy a mai nap nem fog megisméltődni, s mindössze három óra adatik nekik az életből.

A Tisza felszínén lejátszódó néhány órás tánc után a hím elpusztul. A megtermékenyített nőtény ösztönösen tudja, hogy a petéket nem szabad ott lerakni, ahol ő maga levedlett (a víz elvinné a petéket a folyó alsóbb szakaszaira, ahol a körülmények már nem felelnek meg a lárvakolóniák kialakulásához), hanem életküldetését teljesítve a folyással szemben repül néhány kilométert, hogy ott rakjon le hat-hétezer petét a víz felszínén, majd elpusztul ő is. Miközben a peték lassan elsüllyednek a vízben, a folyó sodrása körülbelül ugyanoda viszi őket, ahol a szüleik is három évig várták az iszap mélyén, hogy amikor majd eljön az idő, leéljék azt a nekik adatott néhány órás felszíni életet.

A kövületek tanúsága szerint a *Palingenia longicauda* már háromszázötvenmillió éve él a Földön. Európában a kérész, ez a – látható életét tekintve – egynapos rovar már csak a Tiszában fordul elő, más európai folyókból kihalt.